

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดลำพูน	
ชื่อผู้เขียน	นายจิระ บุรีคำ	
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		
	ผศ. วสันต์ ศิริพูล	ประธานกรรมการ
	ผศ. ธงชัย ชูสุวรรณ	กรรมการ
	ผศ. ดร. เสถียร ศรีบุญเรือง	กรรมการ

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงาน จากภาคเกษตรกรรม เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดลำพูน การศึกษากระทำโดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์แรงงาน ในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน ทั้งสิ้น 258 ตัวอย่าง จำแนกเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม 97 ตัวอย่าง ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ 61 ตัวอย่าง และภาคเศรษฐกิจทางการ 100 ตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดแบบจำลองการเคลื่อนย้ายแรงงาน 2 แบบ คือ แบบจำลองแรก การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ แบบจำลองที่สอง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการ โดยตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองแยกเป็น 2 ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยรายได้ ประกอบด้วย รายได้ปัจจุบันของแรงงานในภาคเกษตรกรรม รายได้ปัจจุบันของแรงงานในภาคเศรษฐกิจทางการ และไม่เป็นทางการ และรายได้ปัจจุบันของสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือน ส่วนปัจจัยนอกเหนือปัจจัยรายได้ประกอบด้วย ระยะทางจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจเป้าหมาย อายุของแรงงาน ระดับการศึกษาของแรงงาน ขนาดครัวเรือน พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรม เพศของแรงงาน สถานภาพสมรสของแรงงาน การรับทราบสารสนเทศตำแหน่งงานในภาคเศรษฐกิจเป้าหมายและประสบการณ์การทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

เทคนิคการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในแบบจำลองการเคลื่อนย้ายแรงงานจะใช้แบบจำลองโลจิต (logit model) ประมาณค่าโดยเทคนิควิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimate (MLE)) ผลการศึกษาแบบจำลองแรก การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ พบว่า รายได้ปัจจุบันในภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการที่สูงขึ้น จะดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน รายได้ปัจจุบันของแรงงานในภาคเกษตรกรรม และรายได้ปัจจุบันของสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือนที่ลดลงจะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม ขนาดการถือครองพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นจะขัดขวางการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ และแรงงานที่เป็นเพศชาย จะมีความโน้มเอียงในการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการสูงกว่าแรงงานเพศหญิง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า เมื่อรายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แรงงานที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ ก็พร้อมที่จะเคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเดิมทันที ซึ่งลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นจะเป็นการเคลื่อนย้ายแบบกลับไปกลับมา (circular mobility) หรือการเคลื่อนย้ายชั่วคราว (temporary mobility)

ผลการศึกษาแบบจำลองที่สอง การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการ พบว่า รายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมที่ต่ำลง จะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม เข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการสูงขึ้น ขณะที่การเพิ่มขึ้นของขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรมและอายุของแรงงานที่สูงขึ้น จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการช้าลง นอกจากนี้ ขนาดครัวเรือนของแรงงานที่ใหญ่ขึ้นจะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมมากขึ้น โดยที่การรับทราบสารสนเทศตำแหน่งงานในภาคเศรษฐกิจเป้าหมายและประสบการณ์การทำงานนอกภาคเกษตรกรรมของแรงงานจะชักจูงให้แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการมากยิ่งขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการ จะเป็นการเคลื่อนย้ายถาวร (permanent mobility) ถึงแม้ว่า รายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มสูงขึ้นแรงงานก็จะไม่เคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมดั้งเดิมแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะในภาคเศรษฐกิจทางการผลประโยชน์ในรูปตัวเงินจะสูงกว่าภาคเกษตรกรรมมาก นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางอ้อมที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงินที่แรงงานคาดหวังว่าจะได้รับ ในภาคเศรษฐกิจนี้ อาทิ ความสะดวกทางด้านการศึกษา การดูแลสุขภาพ การคมนาคมสื่อสาร และความบันเทิงจากความเป็นเมือง จะดึงดูดให้แรงงานคงอยู่ในภาคเศรษฐกิจทางการต่อไป

Thesis Title : Factors Affecting Labor Mobility from Agricultural Sector to Industrial Sector in Lamphun Province.

Author : Chira Bureecam

M. Econ : Economics

Examining Committee :

Assist. Prof.	Vasant	Siripool	Chairman
Assist. Prof.	Thongchai	Shusuwan	Member
Assist. Prof.	Dr. Satiean	Sriboonruang	Member

Abstract

The main objective of this study is to analyse factors affecting labor mobility from agricultural sector to industrial sector in Lumphun province. Interview questionnaire which designed to collect primary data from 258 samples consist of 97 samples from agricultural labor, 61 samples from labor in informal sector and 100 samples from labor in formal sector.

This study has 2 models. First model or Model I was designed to analyze factors affecting labor mobility from agricultural sector to informal sector. Second model or Model II was modelled to analyze factors affecting labor mobility from agricultural sector to formal sector. The variables used in the models consist of two types of factor. Firstly, income factors i.e. present income in agricultural sector, present income in formal and informal sectors, and present family income. Secondly, non-income factors i.e. distance, age, education, family - size, arable land-holding, sex, marital status, information, and experience.

LOGIT model is applied for the study purposes. Maximum Likelihood Estimates (MLE) technique was used to estimate the coefficient of independence variables stated in the models. The research results of Model I show that an increase in present income of informal sector will attract more labor to move from agricultural sector to informal sector quite rapidly. Meanwhile, decrease both present income and present family income of agricultural sector will also push labor out of agricultural sector. An increase in arable land-holding will discourage labor mobility. Male labor has higher tendency to move from agricultural sector to informal sector than female.

Furthermore, the research results also show that whenever present income in agricultural sector is increased labor will be ready to move back to original agricultural sector immediately. If such a case, therefore, labor mobility from agricultural sector to informal sector can be described as circular mobility or temporary mobilization of labor.

From the research results of Model II, it was found that decrease in present income in agricultural sector will push more labor to move into formal sector meanwhile, an increase in arable land-holding and labor's age will slow-down mobility of labor into formal sector. Moreover, larger family-size will induce more labor to move out of agricultural sector, while more job's information in informal sector and working experience of labor in non-agricultural sector will induce more labor to move into formal sector.

It should be noted here that mobility of labor from agricultural sector into formal sector is permanent mobility in the sense that even though income in agricultural sector increase, labors will be reluctant to move back to their original agricultural sector. This is due to higher direct monetary benefit and higher expected indirect benefit which obtained from formal sector in the forms of better and easier accessibility of the following facilities such as education, medical care, communication, and entertainments, since they move into formal sector.